

Checklista

för er som ska införa
MVP-programmet

Innan ni börjar arbeta med MVP-programmet

MVP är ett utbildningsprogram för att förebygga könsbaserat våld och mobbning. Programmet uppmanar elever att på olika sätt agera som förebilder mot våld. Arbetet med programmet Mentorer i våldsprevention (MVP) erbjuder skolor ett sätt att skapa en systematik och kontinuitet i sitt värdegrundsarbete.

Innan programmet kan påbörjas på er skola finns det vissa saker ni bör tänka på. Här ger vi tips på vad ni bör ha tänkt igenom innan ni inleder ert arbete. Här finns också en kort checklista som sammanfattar alla delar. Listan är inte en exakt tågordning utan använd den som en rekommendation om vilka komponenter som är bra att ha med. Syftet med den här listan är att kvalitetssäkra det arbete som bedrivs. Det ökar även förutsättningarna för att ni ska lyckas med implementeringen av ett framgångsrikt förebyggande arbete. Självklart behöver ni anpassa arbetet till skolans specifika förutsättningar och befintliga strukturer.

Lycka till!

Att arbeta med implementering

Steg 1. Utforskande

- Behov?
Resurser?
Förutsättningar?
- Vara tydliga med behov!

Steg 2. Förberedande

- Mobilisera intresse, hantera oro, bygga förtroende, handlingsplaner, utbildning, förbereda utvärdering och uppföljning.

Steg 3. Inledande

- Första testning. Hantera svårigheter, organisatoriskt stöd, handledning, uppföljning, metodanpassningar.

Steg 4. Full implementering

- Fungerande metod och arbetssätt, all personal är med, finns rutiner, stöd, uppföljning och metodtrogenhet

Källa: Enheten för implementering, centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Stockholms Läns Landsting

Checklista

1. Förankring och förberedelser

- Förankra arbetet hos skolleningen
- Påbörja dialog med samarbetspartners utanför skolan
- Utse skolteam
- Identifiera klasser att påbörja arbetet i
- Schemalägg samtliga delar av insatsen
- Genomför eventuellt en personalenkät

2. Utbildning och information

- Skolteamen genomgår utbildning (3 dagar)
- Utbilda eller informera hela skolans personal
- Förbered skolans elevhälsoteam
- Ta fram information om stödfunktioner
- Informera föräldrar
- Informera eller utbilda skolans elever

3. Genomförande

- Avsätt tid för planering och förberedelser
- Genomför lektioner
- Genomför affischkampanj på skolan
- Skolteamen genomgår löpande handledning

4. Utvärdering och kvalitetssäkring

- Utvärdera lektionerna och programmet i sin helhet
- Genomför eventuellt en effektmätning (för- och efterenkät)

5. Efter programmets genomförande

- Påbörja ett långsiktigt utvecklingsarbete (se förslag)

Förankring och förberedelser

Förankra arbetet hos skolledningen.

Se till att arbetet finns förankrat hos rektor och skolledning med en ambition om långsiktighet. Rektorn ansvarar för att förankra arbetet brett i hela personalgruppen på skolan. Personalen bör ges kunskap och information i god tid före ni startar ert arbete med MVP-programmet.

Påbörja dialog med samarbetspartners.

Påbörja eventuellt en dialog med nyckelaktörer utanför skolan som kan ingå i era skolteam. Dessa kan vara viktiga resurser i ert arbete, de kan hålla lektioner tillsammans med era pedagoger eller bjudas in för att informera om sin verksamhet. En stärkt samverkan var vara relevant med exempelvis personal från fält- eller förebyggandeverksamheten, fritidsledare, socialtjänst, polis eller civilsamhället. Det kan även vara bra att stärka kontakterna med aktörer som arbetar med att möta våldsutsatta eller våldsutövare. Här är de lokala tjej- och kvinnojourerna en ovärderlig resurs.

Utse skolteam.

Ett första steg är att sätta samman ett skolteam som kan jobba tillsammans och stötta varandra i arbetet med programmet. Beroende på skolans förutsättningar kan teamet sättas samman antingen före eller efter att samtlig personal fått utbildning. Teamet bör bestå av ett antal ledarpar som sedan håller lektionerna tillsammans två och två. Ett ledarpar kan med fördel bestå av en pedagog tillsammans med någon annan yrkesverksam på eller kring skolan. Ledarparen bör om möjligt vara könsblandade.

I första omgången rekommenderar vi att ni väljer ut personal som har intresse, vilja och engagemang för arbetet. Det är en fördel om det är personal som ni vet kommer ha möjlighet att arbeta med programmet även nästkommande läsår. Hela skolteamet eller några utvalda bör sedan få ett särskilt ansvar att på sikt utveckla och driva arbetet med MVP vidare på skolan. Vi rekommenderar att utvecklingsarbetet drivs av personer som själva arbetat med programmet och som i samråd med elevhälsoteam och skolledningen kan utveckla ett kontinuerligt arbete runt MVP. Arbetet kan med fördel kopplas ihop med annat värdegrundsarbete som sker på skolan.

Identifiera klasser att påbörja arbetet i.

Besluta även vilka klasser som ska genomgå programmet. För bästa effekt bör samtliga elever i en årskurs få ta del av insatsen. Vår rekommendation är att programmet löpande genomförs med samtliga elever i den nya årskull som börjar på högstadiet eller gymnasiet (7:or eller ÅK1). Lektionerna bör om möjligt ligga regelbundet under en termin med cirka 1-2 veckors mellanrum.

Schemalägg!

Ni behöver avsätta tid i schemat för ett utbildningstillfälle för hela personalgruppen, en grundutbildning för teamet, genomförande av utvärderingsenkäter, lektioner med elever, förberedelse tid inför lektionerna samt handledning av skolteamen. Andra skolor har valt att lägga MVP-lektionerna på mentorstid, håltimmar, elevens val, tematid eller fördelat på ett flertal olika ordinarie ämnen.

Utbildning och information

Utbilda eller informera hela skolans personal

För att stärka de potentiella effekterna av programmet bör en grundläggande utbildning eller information om MVP ges till hela skolans personal. För att skapa en samsyn och få fler att medverka till att stärka programmets förändringsidéer bör samtlig personal ha kännedom om genus, våld och åskådarperspektivet.

Genomför utbildning för skolteam

Utbildningen för skolteamen består av tre dagar. Den första dagen fokuserar på grundläggande kunskap om våld, genus och prevention, följt av två dagar som fokuserar på själva programupplägget, manualen och dess övningar. Skolteamen kommer i samband med utbildningen få tillgång till manualer med ett detaljerat lektionsupplägg och övrig information som är tänkt att underlätta planering och genomförande av programmet. Den finns i dagsläget två olika manualer för högstadiet respektive gymnasiet.

Förbered skolans elevhälsoteam och andra stödfunktioner

Många elever bär med sig egna erfarenheter av våld. Därför är det viktigt att det finns en beredskap att möta elever som behöver stöd. När vi öppnar upp för att tala om våld kommer elever anförtra sig om egna upplevelser till oss. Därför är det centralt att ni även involverar skolans elevhälsoteam i arbetet med MVP. Det är också viktigt att skolteamet känner sig trygga i att bemöta unga som kan komma att berätta om egna erfarenheter av våld. All personal bör ha kännedom om vart de kan hänvisa elever i behov av stöd, samt ha kännedom om skolans rutiner vid utsatthet på eller i anslutning till skolan samt rutiner för orosanmälan. Ni kan även på förhand initiera en dialog med exempelvis socialtjänst, den lokala kvinno- och tjejjouren och/eller ungdomsmottagningen.

Informera föräldrar

Skolans ambition att förebygga våld bör även förankras hos föräldrarna. Skolan bör lämna information till föräldrar om att insatsen kommer pågå, vad den syftar till och hur arbetet kommer se ut. Satsningen kan förankras hos föräldrarna genom exempelvis föräldramöten och/eller skriftlig information. Om skolan har ett utvecklat föräldrasamarbete kan insatsen även förstärkas av att föräldrar ges ytterligare kunskap om ämnet, själva får testa på övningar ur programmet eller uppmuntras till att själva samtala med sina barn om våld, genus och åskådaringripanden. Ni kan även informera om kommunens befintliga föräldrastödsprogram (exempelvis ABC, COPE, Komet).

Informera eller utbilda alla elever

Grundläggande information om att programmet pågår på skolan bör om möjligt ges till samtliga elever. Alla elever bör få kännedom om våld, genus och betydelsen av att vara en aktiv åskådare. Kunskap kan exempelvis ges genom en aulaföreläsning, temadag, via skolans elevråd eller genom klasslärare.

Ta fram information om stödfunktioner

I samband med genomförandet av lektionerna är det även viktigt att eleverna får information om var de kan vända sig om de behöver stöd. Skolan bör sammanställa en lista med kontaktuppgifter till relevanta

stödfunktioner som ska finnas tillgängliga för eleverna. Det är även bra om den vuxne som genomför lektionen har möjlighet att stanna i klassrummet en stund efter genomförandet för att möjliggöra för elever att enskilt ställa frågor eller prata. Här bör ni lista både funktioner på skolan, online samt i kommunen. Om möjligt kan ni bjuda in lokala stödfunktioner som kan få presentera sig och berätta om sin verksamhet innan programmet startar. Här är www.killfrågor.se samt www.tjejjouren.se värdefulla resurser på nätet.

Genomförande

Tid för planering och förberedelser

Programmet består i sin helhet av 7 lektioner x 2 timmar (inklusive pauser). Beroende på elevgrupp kan insatsen istället behöva fördelas på 14 tillfällen á 1 timma. Det är viktigt att det utöver detta även finns avsatt förberedelsetid. Även om MVP bygger på färdiga lektionsupplägg så kan dessa behöva justeras för att passa den aktuella elevgruppen. Ledarteamen behöver därmed tid att gå igenom lektionens innehåll i sin helhet inför tillfället. I manualerna finns tydligt specificerat vilka förberedelser som behöver göras inför den aktuella lektionen. Bildspel och utbildningsmaterial som ska skrivas ut inför lektionerna finns att hämta via webbportalen Podio, dit alla skolteam bjuds in efter genomgången utbildning. Om möjligt bör det även finnas tid till en kort avstämning efter genomförd lektion. Vi rekommenderar att MVP genomförs på ordinarie lektionstid och därigenom är obligatoriskt för eleverna.

Genomför lektioner

Personalen som genomgått utbildning bildar ledarteam som sedan genomför programmet med eleverna. Det är viktigt att det övergripande upplägget och innehållet i manualen följs för att programmet ska kunna effektutvärderas och kvalitetssäkras. Som ett led i kvalitetssäkringen av programmet bör lektionerna i ett första skede enbart hållas av de personer som själva genomgått utbildning i MVP.

Affischera på skolan

I samband med att programmet genomförs tillhandahåller MÄN gratis kampanjaffischer. Affischerna kan sättas upp parvis i skolans korridorer och klassrum under minst en månads tid. Affischerna lyfter fram citat från unga som belyser olika former av våld och åskådarens möjlighet att göra något för att förebygga det. Affischkampanjen har ett kunskapshöjande syfte och att kombinera kampanjer med programinterventioner ökar chansen att insatsen ger effekt.

Genomgå löpande handledning

Första gången skolan arbetar med MVP-programmet rekommenderar vi att ni genomför 3-4 handledningstillfällen under genomförandet. Varje handledningstillfälle är 2 timmar och en handledningsgrupp bör bestå av max 10-12 personer. Ni kan anlita MÄN för handledning och implementeringsstöd, eller arbeta med kollegial handledning (se separat dokument med stödstruktur). MÄN kan även finnas med som stöd och auskultera skolteamen i klassrummet vid något tillfälle.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Genomför en personalenkät

MÄN erbjuder en enkät som riktar sig till lärare och övrig skolpersonal som syftar till att kartlägga den upplevda situationen på skolan kring frågor som röd våld, genus och bemötande. Enkäten fångar även in personalens behov av kompetensutveckling kring dessa frågor och deras kännedom om handlingsplaner och riktlinjer. Enkäten syftar även till att fånga in om personalen upplever att de har kännedom om vilket stöd som finns till elever som utsatts samt frågor som rör skolans befintliga arbetssätt och huruvida de upplevs som effektiva i arbetet mot olika former av våld och kränkningar. Enkäten bör genomföras terminen innan MVP-programmet påbörjas på skolan för att fånga in eventuella insatser som behöver genomföras för personalen.

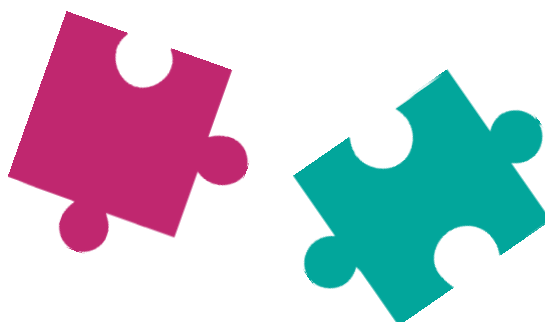
Utvärdera lektioner och programmet i sin helhet

MÄN är måna om att löpande kvalitetssäkra arbetet med MVP-programmet. Ett led i detta är att kontinuerligt utvärdera de insatser som görs. Skolteamen har tillgång till enkla utvärderingsblanketter för att låta eleverna utvärdera det specifika lektionstillfället. Detta kan ge värdefull information om hur eleverna uppfattat lektionen, om de blivit lyssnade på och eventuella saker att tänka på inför framtida lektioner. När skolan har genomfört sista lektionstillfället behöver de höra av sig till MÄN. Organisationen tillhandahåller då en digital utvärderingsenkät som eleverna får genomföra. Även skolteamen uppmanas att genom en digital utvärderingsenkät ge feedback på programmet i sin helhet, såväl som manualer och enskilda lektioner. Detta är ett viktigt underlag för att möjliggöra framtida utveckling och revidering av MVP-programmet.

Effektmätning genom för- och efterenkäter

MVP är ett program som effekttvärderats vid ett flertal tillfällen i USA samt Skottland. Under 2015-2017 genomför Skolverket på uppdrag av regeringen en utvärdering MVP-programmet i en svensk kontext. Utvärderingen leds av professor Maria Eriksson vid Mälardalens högskola.

MÄN kan även tillhandahålla enkäter och analysstöd för skolor som själva vill genomföra för- och eftermätningar med eleverna som genomgår programmet. Analysen kan med fördel genomföras av befintliga utvärderings- och uppföljningsfunktioner i er kommun. Effektmätningen kartlägger elevernas attityder och förväntade beteenden kopplat till genus, våld och åskådaringripanden, samt ger en bild av elevernas situation på och kring skolan. Syftet med enkäten är att kunna utvärdera om insatsen gett någon effekt på sikt. Resultaten kan även användas som kunskapsunderlag till skolans ordinarie arbete kring våld, kränkningar och likabehandlingsarbete. Resultatet av mätningarna bör även återkopplas till elever och personal. Skolan kan även välja att komplettera befintliga enkäter med kortare frågebatterier som fångar de faktorer som programmet avser påverka.

Efter programmets genomförande

Den personal som får ansvar för att vidareutveckla skolans arbete MVP bör redan innan dess att programmets lektionsupplägg är slutfört börja fundera på vad nästa steg i arbetet blir. MÄN kan vara behjälpliga i att tänka kring hur skolan kan arbeta vidare långsiktigt och skapa kontinuitet i arbetet. Några exempel på hur arbetet kan hållas vid liv över tid är:

Utveckla mentorskap

I USA och Skottland drivs MVP som ett program där äldre elever engageras som förebilder som samtalar med yngre skolkamrater. Att komplettera de vuxenledda lektionerna med en likande ”mentorskapsstruktur” är ett sätt att utveckla arbetet på skolan. Det innebär att elever som under sitt första skolår genomgått MVP under kommande läsår erbjuds fördjupad ledarskapsutbildning samt stöd för att på sikt kunna hålla i scenarioövningar och samtal med yngre elever. Se separat stöddokument kring mentorskap.

Inspirera unga till ledarskap och engagemang

MVP-programmet är i grunden ett ledarskapsprogram som vill inspirera unga till att vara förebilder som vågar agera mot våld och bryta normer. Hitta sätt att uppmuntra detta inom ramen för era befintliga strukturer! Exempel från andra skolor är elever som gjort filmer, skrivit specialarbeten, utbildat yngre elever på skolan, arrangerat events, skapat kampanjer och skrivit musik på de teman som berörs i MVP. Skapa en elevens val-kurs om ledarskap eller uppmuntra att programmets teman integreras i befintliga ungdomsledarutbildningar i kommunen.

Bygg på med andra metoder

MVP skapar systematik för skolans värdegrundsarbete med eleverna i en årskurs. Under kommande årskurser kan ni fortsätta hålla liv i frågan genom att komplettera med andra metodmaterial som berör genus, normer och olika former av våld eller kränkningar. Bra material som finns att tillgå är exempelvis Machofabriken, Det börjar med mig, Kärleken är fri, BRYT, Öppna skolan, Ses offline med flera.

Arbeta löpande med lokala scenarios

Arbetet kan även utvecklas genom regelbundet arbete med kortare scenarion och övningar med utgångspunkt i programmets förändringsidéer (exempelvis under elevernas mentorskapstid). MÄN har en stor samling scenarion som inte ingår i manualerna och skolan kan även engagera eleverna i att ta fram egna scenarion utifrån deras egen verklighet. Utifrån lärdomarna från programmets genomförande på skolan kanske ni behöver arbeta vidare med några teman som berör särskilda våldsformer som inte finns med i manualerna. Se separat stöddokument kring att utveckla egna scenarioövningar.

Bjud in externa aktörer

Arbetet med MVP erbjuder även en möjlighet till stärkt samverkan med aktörer utanför skolan. Bjud gärna in externa aktörer som kommer och presenterar sig själva och sin verksamhet. Exempelvis den lokala kvinno- och tjejjouren, ungdomsmottagningen, fältsekreterare, polisen eller personer från kommunens relationsvårdsteam.

Håll temat levande

Utvecklingsarbetet kan även röra fortsatt arbete med exempelvis temadagar, föreläsningar eller arbete med att skapa egna åskådarkampanjer. De teman som tas upp i MVP kan även integreras i andra ämnen – exempelvis genom att skriva berättelser och egna scenarion på språklektionerna eller titta på statistik kring våldsutsatthet i matematiken. Det kan handla om att skapa kampanjer, filmer och musik inom de estetiska ämnena eller att koppla ihop arbetet att agera mot trakasserier och kränkningar till elevernas framtida arbetsplatser och praktik för elever på yrkesförberedande program.

Koppla ihop MVP med befintligt värdegrundsarbete

Fundera över hur arbetet med MVP kan kopplas till skolans systematiska värdegrundsarbete i övrigt. Programmet kan exempelvis användas som ett sätt att engagera eleverna i skolans arbete med att förebygga trakasserier och kränkande behandling. Den avslutande lektionen syftar till att fånga in elevernas röster om vad som kan göras för att förebygga våld och skapa trygghet på skolan. Det ger en unik möjlighet att tillvarata elevernas tankar och förslag kopplat till skolans arbete med likbehandlingsplan och plan mot kränkande behandling. Även resultaten från personal- och elevenkäter kan användas som ett kartläggnings- och kunskapsunderlag för fortsatt utvecklingsarbete på skolan.

Fortsätt MVP med nya årskullar

Vid varje nytt läsår rekommenderas att alla nya elever genomgår en ny omgång av programmet. På så sätt kommer samtliga elever på högstadiet eller gymnasiet ha genomgått programmet efter tre år, vilket skapar större potential för förändring av skolkultur och sociala normer.

Utbilda egna utbildare

För skolor eller kommuner som varit igång med MVP under ett eller flera läsår erbjuder MÄN en ”utbildning för utbildare”. Den riktar sig till personal som själva hållit MVP-lektioner för att dessa ska kunna slussa in och vidareutbilda fler kollegor eller nya skolor i kommunen. På så sätt skapas en långsiktighet och kontinuitet i arbetet med programmet för såväl elever som personal.

Lycka till! MÄN

INDIVID

RELATIONER

NÄRMILJÖ

SAMHÄLLE